

Kronieken van de Surf

Dankzij de inzet van karpervissers is de Heylakker van een grindgat omgetoverd in een natuurparel.

Karpervissers creëren natuurparel

TEKST

Gert-Jan Buijs

ILLUSTRATIES

Mark Hoedemakers en Theo Pustjens

Verplicht leesvoer voor water- en natuurbeheerders: wie écht wat wil leren over het beheer van een karperwater en het opkrikken van natuurwaarden - of andersom - moet Kronieken van de Surf lezen.

Karperboeken - althans boeken over de sportvisserij op (*Cyprinus carpio*) - zijn er zat maar de kwaliteit ervan loopt behoorlijk uiteen. We hebben de adembenemende oever-vertellingen van de Engelsman Terry Hearn en onze eigen Rini Groothuis, en de haast wetenschappelijke inzichten van de legendarische Belg Luc de Baets. Daarnaast zijn er tal van andere grote of minder grote namen, waarvan sommigen verzanden in quasi-literair gewauwel of niet verder komen dan de strekking 'ik ging vissen en toen

ving ik een hele grote vis'. Al deze werken zijn rijkelijk voorzien van foto's van mannen die een grote vis hebben gevangen, aangevuld met wat sfeerplaatjes en detailfotootjes. Vervolgens was het een kwestie van naar de drukker ermee. Voor veel karpervissers valt er genoeg aan te genieten, maar welbeschouwd is het meestal geen hogere wiskunde.

Deze wat kritische dwarsdoorsnede van de West-Europese karper-literatuur is even nodig om het boek,

Kronieken van de Surf, van de Vlamingen Theo Pustjens en Mark Hoedemakers werkelijk naar waarde te kunnen schatten. Waarom zou een karperboek anders een bespreking in Visionair waard zijn?

Kale zandbak

Om te beginnen bevat ook de rijkelijk geïllustreerde pil (446 pagina's) van Pustjens & Hoedemakers veel foto's van grote vissen en ook de anekdotische verhalen die tot hun vangst leidden ontbreken niet. Maar dit boek is zó veel meer. ➤

Door slim in te springen op grote infrastructurele werken in de directe omgeving van de plas krijgen de vissers van de Heylakker veel gedaan.

Door bekalking van het water is de baggerlaag geslonken en is de ecologische waarde van het water sterk toegenomen.

De grote vissen die erin staan, komen om te beginnen allemaal van één en hetzelfde water; Heylakker. Deze voormalige

grindwinningsplas bij Maasmechelen, vlak over de Belgische grens bij het Limburgse Stein, wordt in de volksmond ook wel de Surf genoemd. Het water beslaat maar liefst dertig hectare en is tussen 1984 en 1988 gegraven in voormalig akkerland. Wat dit boek vooral speciaal maakt is dat het – zoals de titel al een beetje verradt – een kroniek is van een gemaakt water. Gemaakt door een stelletje karperraffers, die veel verder keken dan alleen de reikwijdte van hun hobby.

En daar stuiten we op een toegevoegde waarde die ook aan

op de hengelsport gerichte doelstellingen van oudsher met enig wantrouwen bekeken, lag voor de hand. Toch wisten de Heylakker-vissers die perceptie in de loop der jaren 180 graden te draaien. Want in de moderne sportvisserij is een goed karpewater een water dat beschikt over een zo divers mogelijk, goed functionerend ecosysteem. Alleen in gezond en natuurlijk water bereiken karpers namelijk de duizelingwekkende afmetingen en gewichten die de Heyvissers zo graag zien. En zoals ook in Nederland een belangenorganisatie als Sport-

Weten wat er zwemt

Wat dit boek zo anders maakt is dat de Heyakkervissers – met Theo voorop – precies weten wat er aan karpers in hun plas zwemt; bij schrijven eind 2021 om precies te zijn 236 stuks, gezamenlijk goed voor een biomassa van 2.319,3 kilo karpers. Oftewel 77,3 kilo per hectare.

En dat maakt dat de waterbeheerders heel veel data over de karpersbezetting hebben. Voordat de Heylakker een syndicaatwater werd, zwom er al een aantal *originals* rond en bij overstromingen waren er ook vissen die van woonplaats wisselden als hoogwater tijdelijk plassen met elkaar verbond. Er is ook nog wat jongbroed dat op de Surf zelf is geboren, maar het overgrote deel is door Theo en de zijnen minutieus geselecteerd op groeipotentie, herkomst, gezondheid en – vooral belangrijk voor karpervissers – beschubbingspatroon.

Met name deels beschubde karpers, spiegelkarpers dus, zijn populair omdat daarvan elke vis volslagen uniek is. De beschubbing is als een vingerafdruk. Ook schubkarpers zijn uniek, maar de onderlinge gelijkenis is een stuk hoger. Dat vlakt niet uit dat de Heylakker ook een contingent schitterende schubs bevat. Onder het kopje Vergane Glorie passeren zelfs karpers – uiteindelijk krijgen ze allemaal een naam – die niet meer leven de revue. In liefdevol proza komen ze voor één laatste keer tot leven in een grafrede, waarin hun karakter, vangbaarheid en andere fratsen naar voren komen.

Met de hulp van sportvissers kun je – als natuurbeschermer of water/natuurbeheerder – spectaculaire resultaten bereiken

de absolute top van de karpersliteratuur amper te vinden is. De Heylakker was ooit een kale zandbak met een dermate overmatige plantengroei dat de leden van de plaatselijke zeilclub met bootjes in de onafzienbare wervelden vastliepen. Om het water te vertroebelen werden zelfs tonnen brasems uitgezet.

Theo Pustjens en zijn makkers begonnen er uiteindelijk een syndicaat – een besloten clubje vissers – met het doel er een goed beheerd karpewater van te maken, waarop zij dan zouden kunnen vissen. Dat organisaties als Natuurpunt, het Vlaamse equivalent van Natuurmonumenten, zulke puur

visserij Nederland al jarenlang samenwerkt met onder meer Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer, hebben ook de Vlaamse natuurbeschermers inmiddels wel in de smiezen dat met die sportvissers hele goede resultaten te behalen zijn.

Warm hart voor natuur

Dat is de reden dat Kronieken van de Surf hier wél besproken wordt. Waterbeheerders, hengelsportverenigingen, ecologen, onderzoeksinstellingen en natuurbeschermingsorganisaties kunnen hier lezen hoe – op een steenworp van de Nederlandse grens – de natuurwaarden van een ecologisch

arm water omhoog konden schieten tot duizelingwekkende hoogten. In willekeurige volgorde zwoegen we met Theo en de zijnen langs de oevers om ze te beplanten met lisdodde en riet, vangen we emmers met mosseltjes, zoetwaterslakken en andere inheemse onderwaterbeestjes om ze in de Heylakker uit te zetten en snoeien en planten we bomen en struiken. Waterlelies en andere waterplanten worden geïntroduceerd, allemaal door enkele tientallen mannen die hun karpers en alles wat daaraan vasthangt een warm hart toedragen. In het kielzog van de zich vestigende flora lift ook de fauna mee. Insecten, vogels en zelfs de bever doen mee. De lijst aan plant- en diersoorten achterin het boek is indrukwekkend.

Het werk blijft niet beperkt tot louter geploeter van zwetende mannen, want rond de Heylakker verschijnt ook zwaar materieel. Door slim in te springen op grote infrastructuure werken in de directe omgeving van de plas krijgen ze veel gedaan. Bulldozers maken de oevers minder steil, tienduizenden tonnen grond worden verzet en op speciaal verzoek komen er zijslotjes die weer aparte biotopen vormen en tevens paaiplaatsen zijn voor vissen. De wijze les van dit boek voor iedereen die ijvert voor kwalitatief hoogstaande aquatische natuur is

dat je mét de hulp van sportvissers – ook als natuurbeschermers of water/natuurbeschermer – spectaculaire resultaten kunt bereiken. Want ook in Nederland stuiten de mooiste natuurplannen toch vaak direct of indirect op de deprimerende economische realiteit dat het meestal niet te veel mag kosten. Niet dat die sportvissers met hun contributie het verschil kunnen maken, maar vele handen maken licht werk en als ‘die en die’ ook nog een mannetje kent dat wel even met zijn bulldozer wil komen helpen, en een ander weer goedkoop aan materialen kan komen, dan kan er veel. Waar een wil is, is een weg. Dat bewijzen die Heylakkerjongens met verve!

Hechte club

Het voert veel te ver om alle ins en outs van Kronieken van de Surf hier te bespreken. Want ook de karpervisser komt hier meer dan aan zijn trekken. Een hele trits gastauteurs komt voorbij; vaak grote namen uit het karpervierdige, maar dan ook nog eens uitstekende vertellers van heroïsche hengelgevechten. Dan komt ook naar voren dat de Heyvissers een hechte club vormen waar het socializen náást het karpervissen minstens zo belangrijk is. Zet een stelletje mannen zonder moeder de vrouw een paar dagen bij elkaar, laat de Jupiler rijkelijk

Kronieken van de surf

ISBN 978-94-91705-26-7

vloeien en de ongein vliegt je om de oren; het zijn nèt mensen. Ook dit aspect aan het karpervissersleven ontbreekt niet. Misschien zijn vrouwen en bier niet meteen hetgeen waar waterbeheerders en natuurbeschermers op zitten te wachten, maar het is juist deze masculiene saamhorigheid die hier op een plas langs de E314 bergen heeft verzet. Hoe je karpervissen en natuur combineert: dat wiel is op de Heylakker al uitgevonden. Theo Pustjens en Mark Hoedemakers hebben het opgeschreven. ■

In gezond water is de groei van vissen optimaal.

De rijkbegroeide oeverzone kent een opvallende grote biodiversiteit.

